

ГОРАН НИКОЛИЋ
Институт за европске студије
Београд
ПРЕДРАГ ПЕТРОВИЋ
Институт друштвених наука
Београд

УДК 339.9:341/.8
Оригиналан научни рад
Примљен: 12.04.2017
Одобрен: 11.05.2017
Страна: 293-305

Нови међународни мултилатерални поретак на помолу: Заоштравање борбе за превласт (економски и геополитички аспект)

Сажетак: Теоретичари међународних односа, пре свега, реалисти попут Meaghera или Kagana, упозоравају да се САД и Кина приближавају деструктивном сукобу. Наиме, способност и спремност Кине да преобликује међународни поредак расте, док способност САД да очува статус кво опада. Наравно, економска међузависност смањује шансу за конфронтацију, али и без војног сукоба, две земље су можда већ ушле у фазу затегнутости, која је била карактеристична за Хладни рат, у којима су друге земље приморане „да заузму стране”. Додатни глобални проблем представља то што је сарадња САД и Русије око нуклеарних питања пала на веома низак ниво, те да је претња нуклеарног рата између две државе тренутно највећа од 1953. Наиме, прекид у комуникацији у великој мери повећава ризик да мали војни инцидент брзо може да ескалира у тотални рат. Руска конвенционална слабост у односу на САД и њена нуклеарна доктрина „ескалирај ради деескалације” повећава шансе за катастрофу.

Са америчке тачке гледишта, за успешну политику према Кини, односно Азији, нова америчка администрација прво мора да се супростави растућој глобалној перцепцији да је америчко вођство у опадању, а да је Кина је у расту. Ако жели да што дуже одржи хегемонску позицију неопходно је и уверити земље Југоисточне Азије у америчку посвећеност том региону, осигурати несметану пловидбу Јужно кинеским морем, те јасно ставити до знања да људска права остају централни принцип америчке спољне политике. За сада, кинеско руководство је свесно да процес модернизације земље још није компетиран, те да је потребно одржати снажан економски раст да би се преузела улога одговорног регионалног или чак глобалног лидера.

Кључне речи: нови међународни поредак, Кина, САД, економија, војна моћ, доминација

Међу политичким елитама на Западу, после Брежита и победе Трампа, све се чешће поставља питање да ли је наступио крај либералног међународног поретка успостављеног 1945. Популистичка реакција, пре свега усмерена против пројекта глобализације, па и самих елита које га подржавају, подрива подршку за либерални интернационализам.

Либерални међународни поредак, за кога би исправнији назив био Paks Amerikana (то значи поредак који почива на темељима америчке доминације), је већ дуже време у кризи.¹ Последњих деценија Кина (и већина осталих земаља у развоју) јача, док америчка (и западна) релативна снага опада. Ослонац глобалне силе се удаљава од евроатлантских света ка Азији.

И у САД и у Европи тренутно постоји широко распрострањено неповерење у елите и експерте, и ентузијазам за анти-естаблишмент покрете. Са овим долази опасност од протекционизма у економији, изолационизма у спољној политици, те поновно оживљава нативизама и ксенофобије у политици (токсични микс који су Американци и европски визионари покушали да спрече када су положили темеље евроатлантске заједнице). Ипак, управитељи тог наслеђа и поред свега остају на власти у већини западних престоница (нпр. убедљив пораз Вилдерса у Холандији и десничара у Аустрији), а и многи грађани ЕУ, посебно млађе генерације, имају тенденцију да се идентификују као Европљани, без обзира на њихову националност.²

Континуирано опадање америчке глобалне доминантности

У 1945, у америчком првом униполарном тренутку, САД су чиниле половину светске индустријске производње, имале су под контролом две трећине светских залиха злата и девизних резерви, и поседовале су скоро неограничену могућност пројекције моћи. Ова комбинација војне, финансијске и економске супремације омогућила је САД да створи безбедносне и економске институције (Уједињене нације, НАТО, Светска банка, Међународни монетарни фонд, ГАТТ-Светска трговинска организација), које и дан-данас подупиру послератни поредак. Такође, то је створило услове и да се обнове разрушене економије западне Европе и Јапана. Чак и за време Хладног рата, америчка доминација никада није озбиљно оспорена. У недостатку економске и технолошке могућности да премости јаз у односу на САД, Совјетски Савез никада није стварно могао да парира Америци. Његов распад 1991. многе је убедио у „крај историје”, т.ј. да је либерални међународни поредак постао стална карактеристика међународне политике. То је већ сада илузорно јер се снага либералног међународног поретка исцрпљује, будући да се глобална равнотежа моћи мења, и а темељи снаге САД, на којима је изграђена Paks Amerikana, полако слабе. Практично, америчка превоћ је у релативном опадању од краја 1950-их. Импликације овог процеса су дуго биле скривене, јер је 1960-их, 1970-их и 1980-их америчка предност посматрана заједно са њеним савезницима у Европи и Јапану. Колапс Совјетског Савеза додатно је замаглио слику као и нагла стагнација Јапана, тада главног економског конкурента САД.

¹ Christopher Layne, 2016. What Comes after U.S. Primacy, National Interest, September 8, 2016. <http://nationalinterest.org/feature/what-comes-after-us-primacy-17631>

² Javier Solana & James Talbot, 2016. The Decline of the West, and How to Stop It. National Interest, October 19, 2016. http://www.nytimes.com/2016/10/20/opinion/the-decline-of-the-west-and-how-to-stop-it.html?emc=edit_ee_20161020&nl=todaysheadlines-europe&nlid=62078626&_r=0

Нпр. Пол Кенеди је схватио природу геоекономске трансформације и у својој чувеној књизи из 1987. „Успон и пад великих сила”, подстакао дебату о релативном паду америчке моћи.³ Он је потенцирао да од почетка савременог међународног система (1500) све велике силе су доживели сличан животни циклус: појављивање, раст, достизање врхунца своје моћи и релативан пад. Поред тога, ни најдоминантније силе нису биле у могућности да остану број један заувек.

Најснажнији изазов *Paks Americani* дала је појва Кине као економске силе. Већ 2010. Кина је премашила САД као највећа светска трговинска нација и највећи глобална индустријска сила. За мање од пола деценије, према ММФ-у и Светској банци, Кина је прескочила САД као највећа светска економија, мерено куповном моћи. Питање је само времена када ће Кина бити испред Сједињених Америчких Држава у БДП мереном према тржишном курсу.

У међувремену, САД се суочава са практичном стагницијом продуктивности, политичком поларизацијом и демографским проблемима услед старења популације. Алармантна фискална криза могла би наступити већ почетком наредне деценије. Дугорочне прогнозе указују да ће амерички БДП расти просечно једва око 2%.

Теоретичари међународних односа, као John Ikenberry, сматрају да САД могу да држе неку врсту зомби хегемоније, где правила, норме и институције садржане у *Paks Americani* могу наивети пад америчке супремације. Он тврди да је међународни поредак базиран на правилима да служи свим државама. Ипак, иако су предности послератног међународног поретка широко распрострањене, САД је од њега добила највише, што је управо оно што је била намера Вашингтона када је дизајнирао систем. Поред тога, он сматра да Кина неће оспорити или поништити либерални међународни поредак, јер је геополитички и економски порасла у том систему. То је тачно, али растућа моћна Кина ће учинити оно што изазивачи у успону увек ураде: тражиће да међународни поредак одражава њене интересе, а не норме и вредности САД. Нпр. Кина ће оспоравати *Paks Americani* захтевом за регионалном доминацијом. Слично томе, у источној Европи, Москва ће и даље покушавати да поврати своју превласт на местима које су раније била део руске сфере утицаја. Управо зато тренутно имамо изградњом својеврсног алтернативног међународног поретка који постоји паралелно са *Paks Americanom*. САД треба да се прилагоди реалности да је однос снага који подупире либералну међународни поредак промењен на њихову штету. Ако то не учини ризикује убрзани релативни економски пад и потенцијалне сукобе са другим силама.

Ерозија евроатлантске превласти је јасно и из ирелевантности старих клубова (нпр. Г7) и сталног опадања легитимитета и ауторитета Бретон Вудс институција, пре свега ММФ-а. Дугорочни интерес Кине је да се постепено смањи своје огромне доларске фондове који је излажу дискреционој монетарној политици САД. С друге стране, САД жели да наставе да доминирају са

³ Пол Кенеди, 2003. Успон и пад великих сила (економска промена и ратовање од 1500. до 2000. године). Предраг Ј. Марковић превод. ЦИД, Подгорица, 2003. (наслов оригинала: *The Rise and Fall of the Great Powers / Paul Kennedy*).

позиције силе, неутралишући напоре Кина и других државама постколонијалистичког света да буду коаутори глобалних правила игре.

Успон Кине ће неизбежно бити изазов дугогодишњем присуству Америке у Азији. Биполарна Азија је реална могућност, са Синосфером окруженом приобалским земљама у лабавом савезу, чији је архитекта САД. Ипак, промене у глобалном распореду снага које се називају неће бити брзе и свакако неће следећу деценију учинити револуционарном. Поједностављено, свет током двадесетих година 21. столећа биће сличан данашњем, тек са нешто мањом улогом Запада, у корист ЗУР, пре свега, Кине.

Наравно, и Кина има бројне проблеме, као што су старење становништва и деградација животне средине. Кинеска економија није сустигла САД у квалитативном показатељима економске и технолошке моћи, али је смањила разлику. Појава економског цина какав је данас Кина, трансформише геополитичку равнотежу између те две земље.

Трећа глобална сила, Русија је релативно успешно одреаговала на кризу 2014-2015, ублажавајући њен терет према становништву. Из економске рецесије Русија је коначно изашла крајем 2016. Премијер Медведев ипак упозорава на ризике од дугогодишње рецесије, која су и даље високе. Потребне су свеобухватне структурне реформе: померање од инвестиција у ресурсе ка пројектима у инфраструктуру и људски капитал, те смањење улоге владе у привреди (неефикасна администрација, застарела инфраструктура, лоша инвестициона клима). Пројекције указују да се приватне инвестиције, покретач привреде, неће опоравити у скорије време.

Упркос охрабрујућим знацима, руски економисти и политичари настављају да изражавају само опрезни оптимизам о будућности економије. Постоје два различита погледа о томе како реформисати руску економију (Kudrin vs Glaziev), један либералнији и други етатистички.⁴ Укидање санкција од стране Вашингтона је мало вероватно, док је нешто већа могућност да такав корак дође од ЕУ.

Раст БДП у 2017, од 1,1%, ће искључиво бити резултат раста јавне потрошње. Наиме, проблем је у томе 42% руског становништва (60 милиона људи), укључујући и 40 милиона пензионисаних људи и 20 милиона запослених у државним предузећима, практично добијају дохотке из државног буџета. Наиме, руска економија је снажно везана за јавну потрошњу, тако да сваки рез те потрошње доводи до огромних негативних ефеката на раст привреде. То је разлог зашто је цена нафте толико важна (потребно је да буде барем 50 долара за барел у 2017, што изгледа реално).⁵ Девизне резерве су, као и рубља, после стабилизације почеле да расту и последњег дана првог квартала 2017. износе 397,8 милијарди долара.⁶

⁴ У „liberale” спадају многи од садашњих челника финансијског и економског сектора у земљи - Елвира Набиуллина, шеф ЦБ; Алексеј Улиукаев, министар за економски развој; и Антон Силуанов, актуелни министар финансија. У „статисте” (Stolipin Club) спадају: Сергеј Глазиев, саветник председника и истакнути академик; Борис Титов, бизнис омбудсмана и лидер Партије раст; и Andrej Klerpach, потпредседник Внешнекономбанк.

⁵ <http://www.russia-direct.org/analysis/why-russian-economic-crisis-far-over>

⁶ <https://www.cbr.ru/eng/>

У складу са ММФ-ом руска привреда ће стабилно расти наредних пет година, са потенцијалом за још бржи раст. Рубља и активе у руском монети су међу најјачим у протекле две године, а фокус је тренутно помера ка инвестицијама у руску привреду. Русија покушава да води оптималну стратегију диверзификације западних и источних инвеститора. Према бившем министру финансија и сада Путиновом економском саветнику, Алексеју Кудрину, руска економија могла да удвостручи до 2035, ако би Кремљ истрајао на реформама (инфлација у Русији у средњорочном периоду ће се смањити на 2-2,5%). Технолошки јаз остаје најозбиљнији изазов за руску економију у наредних 10-15 година.

Какву би политику требало да води нова америчка администрација?

Политика САД се своди да у балансирању против Кине повећавају своје активе (ресурсе) у источној Азији, пре свега повећаним улагањем у војску. Поред тога, САД активно учествују у формирању анти-кинеских блокова и јачају тренутне савезнике попут Јапана, Тајвана и Кореје. САД би могле и да интервенишу у источноазијским споровима, чиме би инвестирале у свој престиж (нпр. стара питања попут Тајвана, али посебно нова питања о Сенкаку острвима и Јужном кинеском мору). Већ 2010. државна секретарка Клинтон опет је померла политику САД укључивањем у територијалне спорове у региону као увод у 'Пивот ка Азији' стратегију. До скора је био консензус у Вашингтону да би САД требало да стварају блокове у Азији који би искључивали Кину, када она делује против америчких жеља. Латентна опасност од ове врсте међународног система је да ће се криза развијати, нпр. преко Сцарбороугх Схоал, где би могла бити „црвена линија” за САД. То би могло да доведе на испит америчку углед („Alliance Credibility”). Храбар лидер ће пре одустати него ратовати због таквог безначајног спора.

Дакле, стварање нових жаришта на морима на истоку и југу Кине је прва фаза у овом процесу; то се већ догодило. Ставање антикинеских групације (и војних и економских) је друга фаза, која је тренутно у току. Јачање трке у наоружању са Кином и истовремено изазивање криза, обично преко опипавања „кредибилитета алијанси,” су трећа фаза. Кумулативна радикализација, након мирног решавања неке од криза, је четврта фаза. Сукоб из 1914. био је „секуларна катастрофа” двадесетог века (након анексионе кризе и кризе око српског излаза на море, у Драчу, што је довело у питање престиж Русије). Не постоји разлог за одбијање претпоставке да кинеско-амерички сукоб не би био секуларна катастрофа двадесет првог века.⁷

Нови предлог буџета администрације Доналда Трампа, за 2017, подразумева 54 милијарди долара додатне потрошње за одбрану, од којих ће добар део

⁷ Jared McKinney, 2016. Why America and China Today Are Like Pre-World War I Europe. National Interest, September 7, 2016. <http://nationalinterest.org/blog/the-skeptics/why-america-china-today-are-pre%E2%80%93world-war-i-europe-17615?page=show>

ићи на појачавање војног присуства САД у Азији. У сенатском саслушавању за потврђивање кандидатуре, државни секретар Рек Tillerson, предложио је спровођење блокаде како би се спречио кинески приступ вештачким острвима у Јужном кинеском мору. Како се Малезија и Филипини приближавају Пекингу, у Вашингтону су све гласнији они који траже да се нешто предузме због тога што САД „губи” савезнике у југоисточној Азији. Ови проблеми су порасли после Трампове одлуке да одустане од зоне слободне трговине зване Транс-Пацифичко партнерство, чиме су практично „отворена врата” за Кину да прошири свој утицај у југоисточној Азији. Теоретичари међународних односа, пре свега, реалисти попут Меарсхеимера или Кагана, упозоравају да се САД и Кина приближавају деструктивном сукобу. Наиме, способност и спремност Кине да преобликује међународни поредак расте, док способност САД да очува статус кво опада. Наравно, економска међузависност смањује шансу за конфронтацију, али и без војног сукоба, две земље су можда већ ушле у фазу затегнутости, која је била карактеристична за Хладни рат, у којима су друге земље приморане „да заузму стране”.

Marston & Borroz (2017) сматрају да Трамп и његови саветници морају да схвате да Кина постаје најутицајнија сила у Азији, те да је немогуће формирати ефикасну стратегију без прихватања ове чињенице. Као кинеска економија наставља да расте, упркос успоравању, та земља ће наставити да појачава свој војни арсенал и утицај. Кина константно ублажава негативни однос снага на Пацифику (према САД) и ускоро ће бити у стању да се супротстави америчкој војсци на њеној периферији. Трамп мора потенцирати економски над војним ангажманом и траба да се концентрише на такву врсту савеза уместо проширења безбедносних партнерстава. На први поглед, ангажман са мање војске у Азији изгледа као да умањује способност САД да буде војно присутна у региону. Међутим, продубљивање економских односа ојачава способност САД да пројектује војну силу. Дугогодишња савезништва са Токијом и Сеулом најбоље илуструју ову реалност. Економске и војне везе ојачавају једни друге, а оне увећавају капацитативност САД да пројектују моћ у Азији.⁸

Други разлог за селективнији ангажман у Азији је да Кина индиректно има користи од регионалне стабилности које обезбеђују САД. Ако би Кина имала активнију улогу у пружања регионалне безбедности, то би могло да ублажи огромни финансијски терет Вашингтона као регионалног полицајца. Постоје знаци да је Пекинг спреман је за такву улогу, односно повећану одговорност. Ова драматична промена у политици САД према Азији је оно што је потребно да би се избегао сукоб са Кином. Само одступањем од тренутног тренда растућих тензија, може се избећи оно што би сигурно био изузетно скуп конфликт за Кину, САД и свет.

Додатни глобални проблем представља то што је сарадња САД и Русије око нуклеарних питања пала на веома низак ниво, те да је претња нуклеарног

⁸ Hunter Marston & Nicholas Borroz, 2017. Trump Must Change Policy in Asia to Avoid a War with China National Interest, March 28, 2017. <http://nationalinterest.org/feature/trump-must-change-policy-asia-avoid-war-china-19932?page=show>

рата између две државе тренутно највећа од 1953. Наиме, прекид у комуникацији у великој мери повећава ризик да мали војни инцидент брзо може да ескалира у тотални рат. Руска конвенционална слабост у односу на САД и њена нуклеарна доктрина „ескалирај ради деескалације” повећава шансе за катастрофу. Дакле, што се поновне редовне војне комуникације са Москвом тиче, Трамп би требало да прихвати понуду Путина да продужи ‘New Start’. Наиме, ‘New Start’ ограничава обе стране на укупно седам стотина ИЦБМ и 1550 распоређених бојевих глава, што је, на жалост, и даље више него довољно да се уништи цела планета.⁹

Са америчке тачке гледишта, за успешну политику према Кини, односно Азији, нова америчка администрација прво мора да се супростави растућој глобалној перцепцији да је америчко вођство у опадању, а да је Кина је у расту. Ако жели да што дуже одржи хегемонску позицију неопходно је и уверити земље Југоисточне Азије у америчку посвећеност том региону, осигурати несметану пловидбу Јужно кинеским морем, те јасно ставити до знања да људска права остају централни принцип америчке спољне политике.¹⁰ За сада, кинеско руководство је свесно да процес модернизације земље још није комплетиран, те да је потребно одржати снажан економски раст да би се преузела улога одговорног регионалног или чак глобалног лидера.

Јачање кинеске глобалне улоге

Администрација Си Ђинпинга (Xi Jinping) развила је нови приступ усмерен ка централизацији кинеске глобалне улоге, што подразумева постављање земље у центар нових и постојећих институција, промовисање кинеских идеја и искустава, и заговарање нове врсту међународних односа са експлицитно кинеским карактеристикама. Најважнији проблем кинеско руководство види у поретку креираном након Другог светског рата под вођством САД. Кинеска војска није склона да толерише статус кво. Стратешки положај би по Кини требало да се заснива на геополитичком императиву који има за циљ да постави Кину у центар исток-запад осе у континенталним и поморских доменама. Нпр. ‘Пут свиле’ је покушај да се консолидује стратешки простор. Други тренд руководства Кине је већи уплив у глобално управљање, кроз појачавање дискурса о важности кинеског гласа у глобалним пословима. Кинеска заступљеност у међународним институцијама се постепено шири, у економским, безбедносним и правних доменама глобалне политике. Кинески обавезе према мировним мисијама и развоју су у експоненцијалном порасту последњих година. ОУН остају институционално најважније за Кину, али су кинеске поли-

⁹ Nicolai N. Petro & Josh Cohen, 2017. We Cant Afford to Lose U.S.-Russian Nuclear Cooperation. National Interest, March 27, 2017 <http://nationalinterest.org/feature/we-cant-afford-lose-us-russian-nuclear-cooperation-19925?page=show>

¹⁰ DAVID MCKEAN & DAVID WADE, 2017. Trump’s Attempt at Personal Diplomacy With Xi Is No Substitute for Strategy. Foreign Policy, APRIL 5, 2017. <http://foreignpolicy.com/2017/04/05/trumps-attempt-at-personal-diplomacy-with-xi-jinping-is-no-substitute-for-strategy/>

тичке елите све активније укључене у регионалне форуме и неформалне институције као што је Г20. Кинески спонзорство Азијске инфраструктурне инвестиционе банка (АИВ) потврђује спремност администрације да стави Кину у центар реформи у глобалном економском управљању.

Трећи тренд је кинеска нагласак на цивилизацијском препороду као контра-балансу идеолошким сукобима. Кинеска политичка и интелектуална елита заступа идеју мирољубиве коегзистенције између цивилизација заснованих на плуралистичком разумевању глобалне политичке културе. Нови цивилизацијски политика има за циљ да обезбеди начине за превазилажење zero-sum игре у политици моћи. Кинески концепт симбиозе покушава да постави културну фузију између Истока и Запада у центар глобалних односа.

Поставља се питање које су импликације за либерални поредак под америчким вођством. Јасно је да Кина жели да игра централну улогу у стварању инклузивног и правичног глобалног поретка који је усклађен са њеним националним интересима и погледима на свет. Ово може бити реализовано само уколико се земља Кине са новим статусом види као легитимна у очима других нација. Ахилова пета кинеске спољне политике је, дакле, политички легитимитет. Нпр. ризик по спољни легитимитет је најочигледнији у случају провокативног става Кине у Јужном кинеском мору, која прети да угрози њен статус као одговорне глобалне силе. Ауторитарност режима, односно слабе институције такође су проблем за легитимност кинеског захтева за већом глобалном улогом.¹¹

Иако је наступ кинеског председника на економском форуму у Давосу јануара 2017. потенцирао залагање за глобализацију, јасно је да Пекинг није ње најбољи промотер. Наиме, Кина још уведо воид протекционистичку економску политику, субвенцинише монополска државна предузећа, држи затвореним тржиште услуга. Истина, Кина сарађује са САД по питањима глобалним климатских промена, вируса еболе и нуклеарног програма Северне Кореје, али је то далеко од довољног (и одржавање престижних међународних скупова као што су Г-20 и летње, и ускоро зимске, Олимпијаде, такође неће оставити дојама на Запад какав Кина жели). Кинеска војска која је такође постала глобална, успоставила је своју прву логистичку базу у Цибутију, и више таквих база ће вероватно следити. Такође се говори о потреби земље за изградњом формалних савеза, чиме би додатно била цементирана позиција Кине као глобалне силе.¹² На крају, по Фергусону предност кинеског вођства је и то што је од свих у свету највише склоно да политику посматра у историјском контексту.¹³

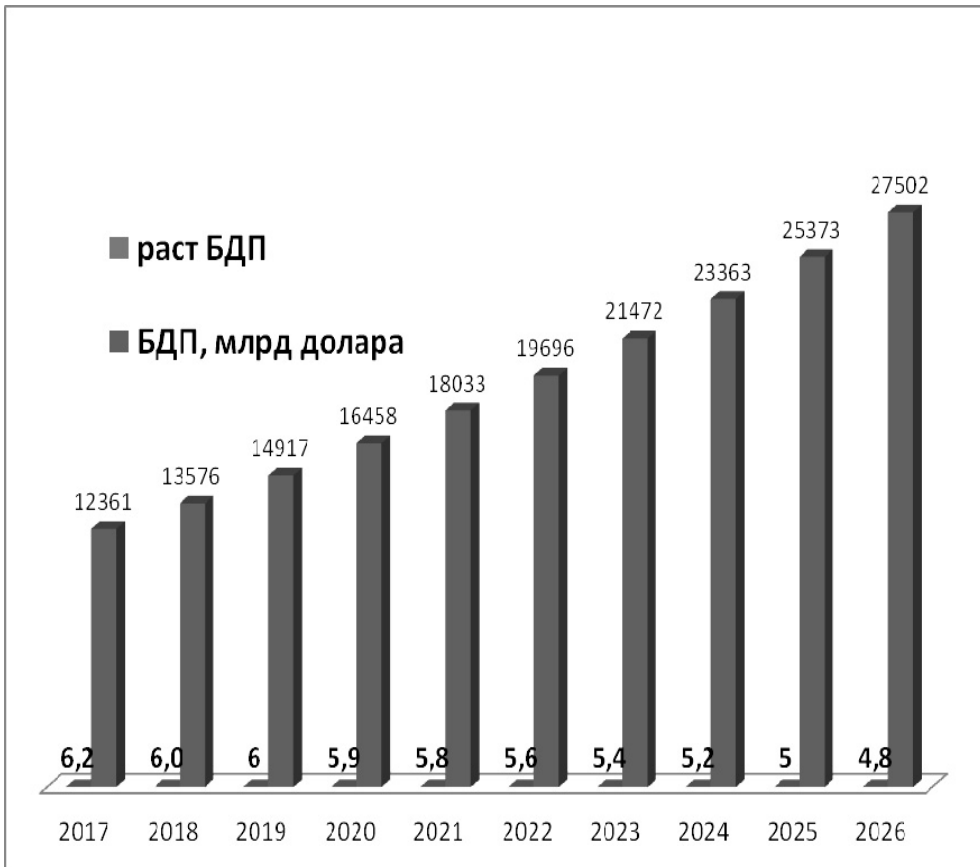
¹¹ Is Chinas World Order Role Exaggerated? SEPTEMBER 1, 2016• CHINA• BY EAST ASIA FORUM.<http://www.economywatch.com/features/Is-Chinas-World-Order-Role-Exaggerated0901.html>

¹² Elizabeth C. Economy, 2017. Beijing Is No Champion of Globalization. The Myth of Chinese Leadership. Foreign Affairs, January 22, 2017. <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2017-01-22/beijing-no-champion-globalization>

¹³ Niall Ferguson, Samantha Power, Graham Allison, Arne Westad, 2017. Destined for War: Can America and China Escape Thucydides's Trap? Harvard Institute of Politics, streamed live on 22 Mar 2017. <https://www.youtube.com/watch?v=8yghOc-IMIM>

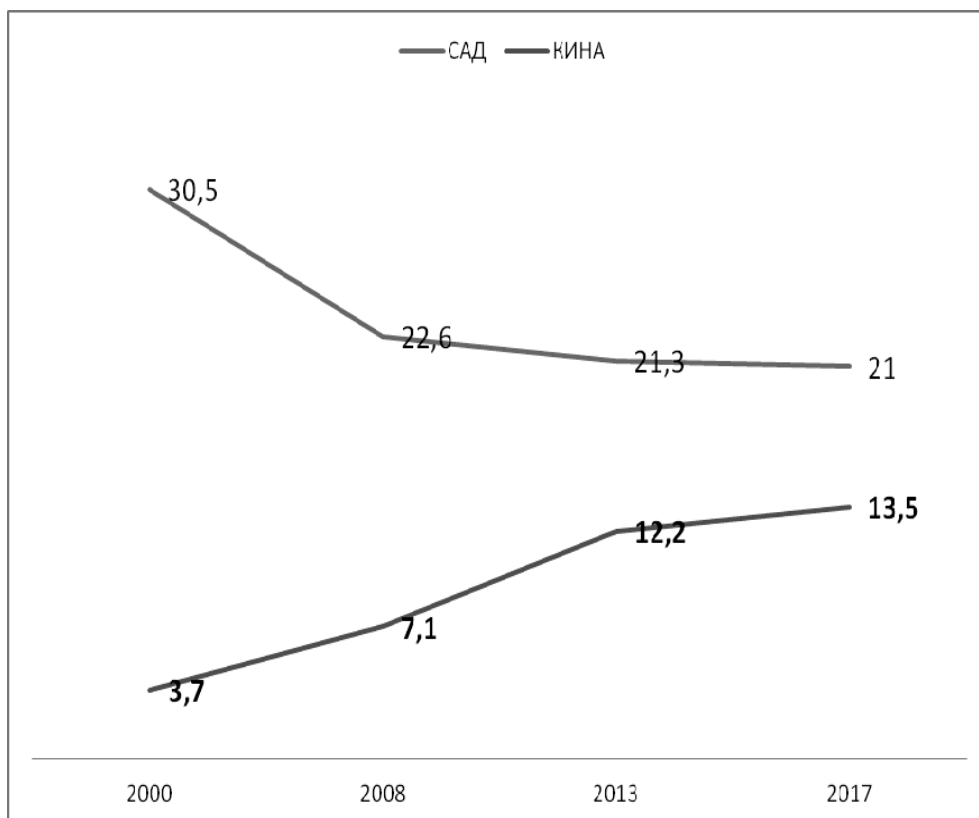
Нови однос снага: кинеска економија престиже америчку 2026!

Кина 2017, са процењеним ГДП-ом од грубо 12400 милијарди долара, чини 64% ГДП САД, а већ 2018. године чиниће 2/3 америчког БДП-а. Ради пројектовања ГДП Кине и САД узете су прогнозе 2017-2021. из ММФ-ове базе података (IMF, 2016, October). Просечна стопа раста ГДП за Кину је 6% 2017-2021, с тим што пада на 5,8% 2021. Просечна стопа раста ГДП САД је 1,9% 2017-2021. (с тим што пада на 1,6% 2021). Након 2021. пројектовали смо номиналну стопу раста ГДП Кине од 9,6% и САД од 3,8%. Ова пројекција се базира на одржавању стопа раста из 2021. за обе земље, што је оптимистично и за САД и Кину, али не може битије да помери годину сустизања (с обзиром на огромну разлику у корист Кине те године, од 3,7%; то значи да стопа раста за САД може да буде и бржа 0,6 пп током тих пет година).



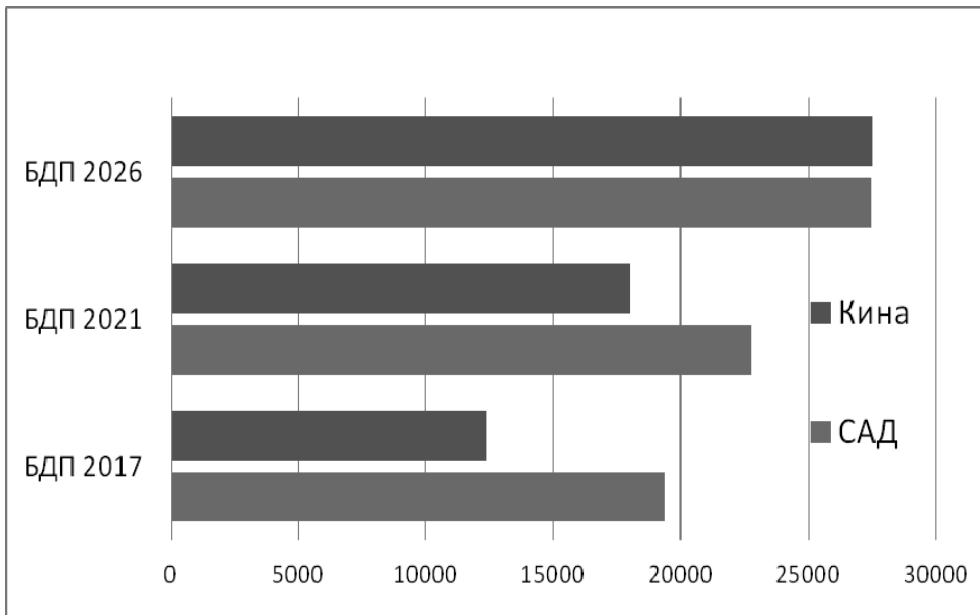
БДП Кине (у милијардама долара) и стопе економског раста Кине 2017-2026.
Извор: ИМФ (2017-2021), прорачуни аутора (2020-26)

Уз номиналну стопу раста БДП Кине 2022-2026. од 11,6% престизање се догађа 2025, док се сустизање догађа 2026. и уз номиналну стопу раста Кине од 8,6%. По пројекцији за 2022-2026. обе земље задржавају номиналне стопе раста (у доларима) из 2021. (номинални раст ГДП САД 2021, процена ИМФ (2016), износи 3,83%; док се полази од претпоставке да неима кумулативне промене курса ренмимби/долар). По конзервативним проценама просечан раст економије Кине у периоду 2022-26. је 5,2%, а просечна инфлација износи 3,43%. Стопа раста успорава сваке године по 0,2%, на 4,8% 2026, са 5,8% 2021.



*Тренд приближавања економије Кине америчкој
(удео ГДП у глобалном)
ИМФ, 2016.*

Посматрајући номинални просечни раст (БДП раст увећан за стопе инфлације), довољно је да он буде 9% годишње да би Кина престигла САД 2026. (раст номиналног ГДП Кине 2026. успорава на 8,4%).



*Кинески и амерички БДП 2017-2026.
(у милијардама текућих долара)
Извор: ИМФ, 2016.*

Све ово указује да би кинески БДП по глави становника могао достићи садашњи јапански или европски ниво средином 21. века. Наиме, Кина је већ постала језгро 'југ-југ' трговине и инвестициона база, заменивши Јапан и САД. Ово указује на нови шаблон географије светске трговине, где ће у Источној Азији бити базиран систем трговања са Јуаном, са Кином у језгру. Већ у 2013. ова трговина чинила је четвртину светске, док је трговина између развијених земаља пала на мање од 30%. Резултат је смањење традиционалне зависности тржишта у земљама Латинске Америке, подсахарске и југоисточне Азије од Европе и САД. Ово је праћено, посебно у источној Азији, индустријским надоградњом: у тим земљама светски удео у индустријској додатој вредности је порастао са 8,8% на скоро 30%.

Главни економиста лондонског Економист-а Мартин Волф, потенцира снажна пад просечне стопе економског раста у земљама Запада. Наиме, потенцијални раст развијених земаља сада износи 1-1,5% (у Европи око 1%, САД 1,5-1,75%). Тако ниска раст утиче и експанзивну фискалну и врло необичну монетарну политику, политику практично нултих каматних стопа. Генерално, привредни раст је спорији него икада у 20. Веку, а драматично успоравање се снажно очитовало након 2007, иако је процес драматичног пада (преполовљавања) иновација почео раније. Волф потенцира да се дешава драматична глобална промена, где западно доминанан процес глобализације доживљава свој крај.¹⁴

¹⁴ Martin Wolf, 2017. The UK and the EU after the Brexit Referendum, streamed live on 20.3.2017. <https://www.youtube.com/watch?v=r9R8Xi9sSK4>

На крају, земље у развоју сада генеришу чак 75% глобалног раста производње и потрошње, што је скоро дупло већи удео него две деценије раније. Како је глобална економија усред потенцијално снажних структурних промена, земље у развоју могу да се суоче са слабијим екстерним подстицајима економком расту него што је то био случај у периоду после 2000.¹⁵

Литература:

1. EAST ASIA FORUM, 2016. Is Chinas World Order Role Exaggerated? EAST ASIA FORUM, September 1. 2016. <http://www.economywatch.com/features/Is-Chinas-World-Order-Role-Exaggerated0901.html>
2. Economy, Elizabeth 2017. Beijing Is No Champion of Globalization. The Myth of Chinese Leadership. Foreign Affairs, January 22, 2017. <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2017-01-22/beijing-no-champion-globalization>
3. Ferguson, Niall & Power, Samantha & Allison, Graham
4. & Westad, Arne, 2017. Destined for War: Can America and China Escape Thucydides's Trap? Harvard Institute of Politics, streamed live on 22 Mar 2017. <https://www.youtube.com/watch?v=8yghOc-IMIM>
5. IMF, 2017. World Economic Outlook, April 2017. Chapter 2 : Roads Less Traveled: Growth in Emerging Market and Developing Economies in a Complicated External Environment. file:///C:/Users/goran/Downloads/c2.pdf
6. IMF, 2016. Baza podataka, online
7. Kenedi, Pol, 2003. Uspón i pad velikih sila (ekonomska promena i ratovanje od 1500. do 2000. godine). Predrag J. Marković prevod. CID, Podgorica, 2003. (naslov originala: The Rise and Fall of the Great Powers / Paul Kennedy).
8. Layne, Christopher, 2016. What Comes after U.S. Primacy, National Interest, September 8, 2016. <http://nationalinterest.org/feature/what-comes-after-us-primacy-17631>
9. Marston, Hunter & Borroz, Nicholas, 2017. Trump Must Change Policy in Asia to Avoid a War with China. National Interest, March 28, 2017. <http://nationalinterest.org/feature/trump-must-change-policy-asia-avoid-war-china-19932?page=show>
10. McKinney, Jared 2016. Why America and China Today Are Like Pre-World War I Europe. National Interest, September 7, 2016. <http://nationalinterest.org/blog/the-skeptics/why-america-china-today-are-pre%E2%80%93world-war-i-europe-17615?page=show>
11. MCKEAN, DAVID & WADE, DAVID 2017. Trump's Attempt at Personal Diplomacy With Xi Is No Substitute for Strategy. Foreign Policy, APRIL 5, 2017. <http://foreignpolicy.com/2017/04/05/trumps-attempt-at-personal-diplomacy-with-xi-jinping-is-no-substitute-for-strategy/>
12. Petro, Nicolai & Cohen, Josh, 2017. We Cant Afford to Lose U.S.-Russian Nuclear Cooperation. National Interest, March 27, 2017 <http://nationalinterest.org/feature/we-cant-afford-lose-us-russian-nuclear-cooperation-19925?page=show>

¹⁵ IMF, 2017. World Economic Outlook, April 2017. Chapter 2 : Roads Less Traveled: Growth in Emerging Market and Developing Economies in a Complicated External Environment. file:///C:/Users/goran/Downloads/c2.pdf

13. Solana, Javier & Talbot, James, 2016. The Decline of the West, and How to Stop It. National Interest, October 19, 2016. http://www.nytimes.com/2016/10/20/opinion/the-decline-of-the-west-and-how-to-stop-it.html?emc=edit_ee_20161020&nl=todaysheadlines-europe&nid=62078626&_r=0
14. Wolf, Martin, 2017. The UK and the EU after the Brexit Referendum, streamed live on 20.3.2017. <https://www.youtube.com/watch?v=r9R8Xi9sSK4>

THE NEW INTERNATIONAL MULTILATERAL ORDER ON THE HORIZON: THE INTENSIFYING BATTLE FOR SUPREMACY (ECONOMIC AND GEOPOLITICAL ASPECT)

Summary: Realist international relations scholars like Mearsheimer or Kagan affirm the USA and China are drifting closer to a destructive confrontation because the ability and willingness of China to reshape the international order are increasing, just as the US' capacity to preserve the status quo is declining. Of course, economic interdependence reduces the chance of confrontation, but even if there is no hard conflict, China and the US appear to be headed towards a Cold War-type detente in which other countries are forced to take sides. Additional global problem is fact that cooperation between the US and Russia on nuclear issues is strongly decreased and threat of nuclear war between our two nations is now the highest it's been since 1953. The problem with this interruption in communications is that it greatly increases the risk that a minor military incident could rapidly escalate into a total war. Russia's conventional weakness regarding the US, and its accompanying „escalate to de-escalate” nuclear doctrine, increases the chance of such a catastrophe.

From the American point of view, for the successful US policy toward China (and Asia) the new US administration must first to combat the growing global perception that the US is receding in leadership while China is on the rise. In addition, it is necessary to reassure Southeast Asia about U.S. staying power, to continue to ensure freedom of navigation in the South China Sea, and to make it clear that human rights remain a central tenet of American foreign policy. For now, China is aware that its process of modernization is still recent and needs more growth to assume the role and responsibilities of a regional or even a global leader.

Key words: New International Order, China, the United States, the economy, military power, domination